

Keski-Pohjanmaan 6. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman viranomaislausuntojen ja muistutusten tiivistelmät sekä niiden vastineet

Lausunto

Vastine

<p>Pohjanmaan liitto ÖFPL/70/03.00.02/2023 25.4.2023</p>		<p>Keski-Pohjanmaan liitto</p>
<p><i>Kaikilla Keski-Pohjanmaan 6. vaihemaakuntakaavan teemoilla on ylimaakunnallisia vaikutuksia. Siksi Pohjanmaan liitto pitää samaan aikaan vireillä olevia maakuntakaavaprosesseja hyvänä mahdollisuutena sovittaa yhteen ylimaakunnallisia alueidenkäyttötarpeita. Koskien tuulivoimaa maakuntaliitot ovat tehneet yhteistyötä yhteisten selvitysten muodossa ja koskien viherrakennetta yhteistyöryhmä on perustettu. Pohjanmaan liitto toivoo hyvän yhteistyön jatkuvan vastaisuudessakin ja seuraa mielenkiinnolla Keski-Pohjanmaan 6. vaihemaakuntakaavan etenemistä.</i></p>		<p>Keski-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä mahdollisuutta sovittaa yhteen ylimaakunnallisia alueidenkäyttötarpeita, kun molemmilla liitoilla on kaavoitusprosessit käynnissä.</p>
<p>Keski-Suomen liitto KSL/85/03.00.02/2023 26.4.2023</p>		
<p>Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 ehdotus on tarkoitus asettaa nähtäville syksyllä 2023. Kaavan teemoina ovat seudullisesti merkittävät tuulivoimatuotanto ja liikenne, lisäksi tarkastellaan hyvinvoinnin aluerakennetta. Maakuntakaavaa varten laaditut selvitykset löytyvät Keski-Suomen liiton verkkosivuilta. Erityisen keskeiseksi kysymykseksi Keski-Suomen ja Keski-Pohjanmaan rajalla nousevat luontoarvoihin liittyvät kysymykset tuulivoimarakentamisen suunnittelussa. Osana Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 Natura-arviointia tunnistettiin Natura-alueiden suojeluperustelulajien (uhanalainen salassa pidettävä laji ja metsäpeura) riskialueita tuulivoimahankkeiden sijoittamiselle ja toteuttamiselle. Tunnistetut riskialueet ulottuvat osin Keski-Pohjanmaan puolelle. Keski-Suomen liitto seuraa mielenkiinnolla Keski-Pohjanmaan</p>		<p>Keski-Pohjanmaan liitto on Keski-Suomen liiton kanssa tiiviissä yhteistyössä maakuntakaavojemme yhteensovittamiseksi.</p>

<p><i>maakuntakaavatyön etenemistä ja toivoo hyvää yhteistyötä maakuntakaavojen yhteensovittamiseksi.</i></p>		
---	--	--

<p>EPOELY EPOELY/865/2023 26.4.2023</p>		
<p><i>ELY-keskus pitää työn aloittamista tarpeellisena aluerakenteen muutoksen sekä voimakkaiden maankäytön muospaineiden johdosta. Lainsäädännöllisesti haasteita työlle asettaa rakentamista ja alueidenkäyttöä koskevan lainsäädäntö eriytyminen sekä alueidenkäyttölain viivästyminen ja sen sisältöön liittyvät epävarmuustekijät. OAS:n mukaan vaihekaavan laaditaan viiden teeman (kaivosala, tuulivoima, viherrakenne sekä virkistys ja matkailu) ja niihin asetettujen tavoitteiden perusteella. ELY-keskuksen käsityksen mukaan valittuihin teemoihin kohdistuvat tällä hetkellä myös suurimmat voimassa olevaa maakuntakaavaa koskevat muospaineet alueidenkäytön suunnittelun osalta. Valitut teemat edellyttävät myös selkeiden valintojen tekemistä keskenään osin ristiriitaisten tavoitteiden välillä. Näiden osalta maakuntakaavassa tulee strategisuuden ja mahdollistavuuden periaatteiden rinnalla huomioida maakuntakaavan ohjausvaikutuksen riittävyys ja selkeys. Vaihekaavan luonnon monimuotoisuutta ja energiamurrosta koskevaan teemaan liittyy myös oleellisena osana suoalueiden tuleva käyttö. Valtioneuvoston tavoitteiden pohjalta tulee merkittävä osa turvetuotantoalueista siirtymään jälkikäyttöön ja turpeen rooli muuttuvassa energiantuotannossa tulee vähenemään, minkä johdosta soiden tulevan käytön selvittäminen ja vaikutustenarviointi olisi perusteltua liittää osaksi vaihekaavan teemoja ja tarkastelukohteita. Maakuntakaavalle on asetettu kunnianhimoinen tavoite luoda Keski-Pohjanmaasta hiilinegatiivinen maakunta</i></p>		<p>Keski-Pohjanmaan liitto ilmoittaa, että maakuntakaavatyöhön on mietitty mittaristoa ja laskentaa hiilitasetta varten, se tullaan toteuttamaan maakuntakaavataso tarkkuudella. Maisema- ja kulttuuriarvot otetaan erityiseen tarkasteluun maakuntakaavassa. ELY:n esittämiä asioita mm. uudemman rakennuskannan huomioimisesta on jo mietitty nostettavaksi maakuntakaavaan mukaan. Keski-Pohjanmaan liitto katsoo, että maisema- ja kulttuuriarvojen tarkastelu on sisällytetty virkistystä ja matkailua koskeviin teemoihin, eikä näe tarpeelliseksi nostaa sitä erilliseksi teemaksi. Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet huomioidaan 2021 päivitysaineiston mukaisina.</p>

<p><i>vuoteen 2035 mennessä, mikä edellyttää isoja muutoksia energian tuotannon, luonnonvarojen käytön ja kulutuksen osalta. Tavoitteen osalta hankkeen yhteydessä olisi hyvä määritellä mittaristo, jolla kaavan vaikutuksia hiilitaseeseen voitaisiin arvioida ja seurata. Kulttuuriympäristö on vaihekaavassa liitetty osaksi virkistys- ja matkailupalveluiden teemaa. Vaikka virkistys ja matkailupalvelut tukeutuvat vahvasti alueen maisema- ja kulttuuriarvoihin ne ansaitsisivat vaihekaavassa oman teemansa. Vaihekaava 4. jälkeen on 18.11.2021 hyväksytty valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivytysinventointi (VAMA 2021), jossa Keski-Pohjanmaalle on osoitettu uusia alueita eikä ko. vaihekaavassa ole myöskään huomioitu uudempaa kulttuuriperintöä. OAS:ssä mainittu viherrakenneselvitys tulee palvelemaan vaihekaavan tavoitteita virkistysalueiden ja -palvelujen kehittämisen, luonnonvarojen kestävää käytön sekä laadukkaan elinympäristön vaalimisen osalta. Vaihekaavan selvitystarve on riippuvainen sen tavoitteista, teemojen laajuudesta/määrästä sekä tavoitelluista oikeusvaikutuksista. Selvitystarpeen osalta ELY-keskus esittää tässä vaiheessa seuraavaa:</i></p> <p><i>kulttuuriympäristöselvityksessä huomioidaan myös alueen uudempi rakennuskanta (vuodet 1920-1970), selvitys maakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista (Maaseudun kulttuurimaisema ja maisemanähtävyydet (ehdotus Keski-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 2013).</i></p>		
--	--	--

<p>Ilmatieteenlaitos 177/03.00.02/2023 27.4.2023</p>		
<p><i>Ilmatieteen laitos on Suomen virallinen turvallisuussäätöpalvelun tuottaja. Tässä tehtävässä laitoksen säätöverkoston sade- ja tuulimittaukset ovat välttämättömiä. Tutkahavainnot ovat merkittävä osa myös muuta säätöpalvelua. Tuulivoimalat aiheuttavat säätökammituksiin häiriöitä, joiden suuruus riippuu tutkan ja tuulivoimalan etäisyydestä, sijaintipaikkojen välisestä maastosta sekä tuulivoimalan korkeudesta, rakenteesta ja roottorien asennosta tutkaan nähden. Haittavaikutukset ovat luonteeltaan kolmenlaisia: vaimennusta, häiriökaikuja ja häiriöllisiä tuulihavaintoja. Ilmatieteen laitos noudattaa tuulivoimahankkeiden arvioinnissa kansainvälisiä EUMETNET:in ja WMO:n suositusta hankkeiden etäisyyksille. Suositus sisältyy myös ympäristöhallinnon ohjeistukseen tuulivoimarakentamisesta. Tuulivoimalahankkeet jaetaan etäisyyden perusteella kolmeen ryhmään:</i></p> <p><i>1. Jos hankkeen etäisyys tutkasta on alle 5 km, laitos vastustaa hanketta. 2. Jos hankkeen etäisyys tutkasta on yli 5 km mutta alle 20 km, hankkeesta voidaan mahdollisesti antaa puoltava lausunto arvioinnin jälkeen. 3. Jos hankkeen etäisyys tutkasta on yli 20 km, laitos ei vastusta hanketta.</i></p> <p><i>Samoin harkinnassa on, että vaikutusarvioinnin piiriin tulisi sisällyttää yli 20 km:n etäisyydellä säätötutkasta sijaitsevat tuulivoima-alueet, jos kyseiset tuulivoima-alueet sijaitsevat alle 10 km:n etäisyydellä 20 km:n etäisyysrajan sisäpuolella olevista tuulivoima-alueista. Tämä siksi, että tuulivoima-alueiden määrä, pinta-ala ja turbiinikorkeudet ovat kasvaneet merkittävästi edellä mainittujen etäisyysrajojen määrittämisaikojen yli kymmenen vuotta sitten. Tuulivoimaloiden haittavaikutukset ovat tämän jälkeen lisääntyneet säätökammituksissa ja sitä kautta säätöpalveluissa.</i></p>		<p>Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että Ilmatieteenlaitoksen lausunnossa esitetyt asiat tullaan kirjaamaan maakuntakaavan ohjeistukseen koskien tuulivoimarakentamista.</p>

<p><i>Keski-Pohjanmaan 6. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman kuvassa 4 on esitetty mahdollisia tuulivoima-alueita. Tässä on kommentoitu vain alueita, jotka ovat Keski-Pohjanmaan maakunnassa. Ilmatieteen laitoksen Vimpelin Lakeaharjun operatiivinen säätutka sijaitsee Vimpelin kunnassa. Alueiden 54 ja 53 etäisyydet ovat 20 – 30 km säätutkasta, ja erityisesti alueen 54 ympäristöön ollaan suunnittelemassa runsaasti tuulivoimaa. Nämä suunnitellut alueet saattavat vaikuttaa Ilmatieteen laitoksen lausuntoon hankkeen 54 yhteydessä. Lisäksi Perhon kunnan alueille 100 ja 42 on suunnitteilla ja jo rakennettu laajoja tuulivoimahankkeita, joiden häiriökaiut säätutkamittauksissa tulevat olemaan merkittävät ja saattavat heikentää sääpalveluja tälle alueelle.</i></p> <p><i>Ehdotuksen olisi, että Ilmatieteen laitoksen etäisyysrajoista ja lausuntoprosessista tulisi olla maininta osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mahdollisena rajoittavana tekijänä tuulivoimarakentamisessa, nimenomaan alueiden 54 ja 53 kohdalla.</i></p>		
--	--	--

<p>K.H. Renlundin Museo 427/11.00.02/2023 27.4.2023</p>		
<p><i>Kyseessä on siis laajoja energiaratkaisuja sisältävä kaava, jolloin vaikutusten arviointiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Kaivosten ja tuulivoimarakentamisen vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön voivat olla merkittäviä. Kaivosten ja tuulivoimapuistojen sekä niihin tarvittavien infrastruktuurien rakentaminen muodostavat riskejä arkeologisen kulttuuriperinnön säilymiselle. Arkeologisen kulttuuriperinnön huomioiminen muinaismuistolain mukaisesti kaivos- ja tuulivoimahankkeissa edellyttää ajantasaista tietoa arkeologisista kohteista sekä niiden aluerajauksista ja sijainneista. Keski-Pohjanmaalla arkeologisten inventointien kattavuus ja tieto arkeologisesta kulttuuriperinnöstä vaihtelee suuresti kunnittain ja alueittain. Tämän vuoksi arkeologiset selvitykset kaivos- ja tuulivoimahankkeiden yhteydessä ovat tärkeässä roolissa.</i></p> <p><i>Suunnitelmassa mainitaan, että energiamurros ja ympäristövaihemaakuntakaavaan on tarkoitus päivittää/täydentää maakunnallisesti ja seudullisesti tärkeät kulttuurihistorialliset kohteet. Museo ehdottaa, että tähän lisätään myös valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet (VARK) siinä vaiheessa, kun luettelo niistä on käsitelty ja vahvistettu. Keski-Pohjanmaalta on ehdotettu 36 muinaisjäännöskohdetta valtakunnallisesti merkittäviksi kohteiksi. Niistä osa muodostaa isompia VARK-alueita. Keski-Pohjanmaan alue on arkeologisesti rikasta ja moniperiodista. Niinpä maakunnan osalta on pyritty ehdottamaan kohteita VARK-luetteloön monipuolisesti ja kattavasti aina kivikaudelta pitkälle historialliseen aikaan saakka. VARK-kohteita ja alueita koskevissa suunnitelmissa niihin ei tule osoittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat heikentää niiden arvoja.</i></p>		<p>Keski-Pohjanmaan liitto katsoo, että K.H. Renlundin Museon esittämät ehdotukset voidaan huomioida maakuntakaavassa, sen esittämistarkkuuden ja vaatimustason mukaisesti. Lisäykset viranomaisosallistujien luetteloon tehdään ehdotuksen mukaisesti.</p>

Matkailuteeman kohdalla todettakoon, että arkeologisessa kulttuuriperinnössä on runsaasti matkailullista potentiaalia. Arkeologinen kulttuuriperintö sisältyy luontevasti sekä luonto- että kulttuurimatkailuun. Ajantasaisimmat tiedot arkeologisesta kulttuuriperinnöstä ovat saatavissa kaikille avoimesta kulttuuriympäristön palveluikkunasta osoitteesta www.kyppi.fi

Maakuntakaava osana maakunnan suunnittelua -luvussa todetaan, että maakuntakaavan laadinnassa on kyse alueen kuntien alueiden käytön yhteensovittamisesta, jossa esitetään alueiden käytön yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeelliset alueet ohjauksena tarkempien kaavojen laadintaan ja viranomaisten työskentelyyn. Edellä mainittuun liittyen museo huomauttaa, että maakuntakaavaan tulee päivittää valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, jotka valtioneuvosto on hyväksynyt 18.11.2021. Maisemarakenteeseen liittyen on tärkeää, että kaavatyön pohjaksi laaditaan viherrakenneselvitys. Lisäksi museo pitää tärkeänä, että kaavatyön yhteydessä harkitaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tarkistamista, erityisesti siitä syystä, että energiamurrosta koskevat suunnitteluratkaisut koskettavat oleellisesti maiseman muuttumista.

Todettakoon, että selvitys Keski-Pohjanmaan maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaista kulttuurihistoriallisista kohteista on päivittämisen tarpeessa. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetaan, kulttuurihistorialliset kohteet on käsitelty 1. vaiheen maakuntakaavassa ja aihetta on päivitetty 2. ja 4. vaihemaakuntakaavassa (RKY-alueet 2009). Museon näkemyksen mukaan 6. vaihemaakuntakaavassa tulee huomioida maakunnan moderni rakennusperintö, jolla tarkoitetaan sotien jälkeen rakennettuja kohteita. Kulttuurimatkailua koskevassa luvun osalta museo esittää huomioitavaksi aineettoman kulttuuriperinnön, joka liittyy

oleellisesti kulttuurimatkailuun Keski-Pohjanmaalla, kun alueellamme on Unescon aineettoman kulttuuriperinnön listalle edennyt Kaustislainen viulunsoitto. Aineeton kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö nivoutuvat toisiinsa monelta osin.

Maakuntakaavan johdannossa todetaan, että alueiden käytön suunnittelun pääperiaatteita ovat avoimuus ja vuorovaikutteisuus. Edellä mainittuun viitaten K.H.Renlundin museo huomauttaa, että 15.9.2019 voimaan astuneen museolain ja opetus- ja kulttuuriministeriön tekemän päätöksen mukaan K.H.Renlundin museo toimii Keski-Pohjanmaa alueellisena vastuumuseona toimien kulttuuriympäristön, erityisesti rakennetun ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijana, joka antaa lausuntoja, osallistuu asiantuntijana viranomaisneuvotteluihin ja antaa neuvontaa, sekä kehittää ja edistää kulttuuriympäristön vaalimista, toimialansa yhteistyötä sekä kulttuuriympäristötiedon digitaalista tallentamista ja saatavuutta (Museolaki 7§). Edellä mainitusta syystä K.H.Renlundin museo tulee lisätä viranomaisosallisten luetteloon, samoin myös Museovirasto. Lisäksi museo pyytää, että kaavaluonnos toimitetaan museoon lausuttavaksi osoitteeseen: museo.lausunnot@kokkola.fi.

Tukes 4078/03.00.02/2023 27.4.2023		
Tukes antaa lausuntonsa kemikaaliturvallisuuslainsäädännön näkökulmasta (390/2005).		Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) esittämät asiat huomioidaan ja lisätään tarvittavilta osin maakuntakaavassa tehtäviin asiakirjoihin ja ohjeistuksiin. Vety tilanne on vielä maakuntakaavoituksen kannalta, sen merkintöjä koskien ja ohjeistusta, vielä vaiheessa ja ne tehdään sen tilanteen mukaan, mikä on tiedossa maakuntakaavaprosessin aikana.
1. Maakuntakaavan valmistelussa huomioidaan valtakunnalliset maankäyttötavoitteet, koskien onnettomuusvaarallisia tuotantolaitoksia ja SEVESO-direktiivin mukaisia suuronnettomuusvaarallisia laitoksia.		
2. Vedyn tuotantolaitokset huomioidaan maakuntakaavan valmistelussa onnettomuusvaarallisina tuotantolaitoksina. Tukes suosittelee uusien laajamittaisten tuotantolaitosten merkintää T/kem-kaavamerkinnällä jo maakuntakaavatasolla. Tuotantolaitosten ympäristöön varataan riittävät suojaetäisyydet onnettomuuksien vaikutusten leviämisen ehkäisemiseksi.		
3. Maakuntakaavan valmistelussa huomioidaan myös vedyn siirtoputkistot ja niiden sijoitus.		
Perustelut:		
1. Vaarallisten kemikaalien käsittelyä ja varastointia koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat: Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin. Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten		

<p>toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.</p>		
<p>2. Vety on syttyvä kaasu, jonka vaarat ovat tulipaloihin ja räjähdyksiin liittyviä. Laitoksissa saatetaan käsitellä myös muita vaarallisia kemikaaleja. Vedyn tuotantolaitoksiin liittyy onnettomuusriskejä, jotka tulee huomioida maankäytön suunnittelussa; kaavamerkinnän tulee olla soveltuva tuotantolaitokselle ja maankäytön suunnittelussa varataan riittävät suojaetäisyydet laitoksen onnettomuuksien vaikutusten leviämisen ehkäisemiseksi. Tukesin verkkosivuille on koottu tietoa kemikaalilaitosten huomioimisesta maankäytön suunnittelussa: Maankäytön suunnittelu Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes).</p>		
<p>3. Vertailukohtana voidaan käyttää esimerkiksi maakaasun siirtoputkistoja, joita on huomioitu myös maakuntakaavoissa.</p>		

<p>Museovirasto MV/04757/2023 28.4.2023</p>		
<p><i>Koska kyseessä on laajoja energiaratkaisuja sisältää kaava, on vaikutusten arviointiin kiinnitettävä erityistä huomioita. Museovirasto pitää tärkeänä, että valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet huomioidaan 2021 päivityksen mukaisesti. Maakunnan arkeologisen kulttuuriperinnön inventointitilanne on hyvin eritasoinen eri kunnissa ja tarvetta inventointityöhön ja arkeologisen perinnön tunnistamiseen on edelleen mm. tuulivoimaan ja kaivostoimintaan liittyen. Muinaisjäännöskohteiden ajantasaiset tiedot ovat saatavissa kulttuuriympäristön palveluikkunasta www.kyppi.fi. OAS-suunnitelmassa mainitaan, että pienialaiset muinaisjäännökset huomioidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Museovirasto pitää tärkeänä huomioida arkeologisen kulttuuriperinnön ja maiseman vuorovaikutus erityisesti ns. VARKkohteiden yhteydessä. Keski-Pohjanmaalta on ehdotettu 36 valtakunnallisesti merkittävää arkeologista kohdetta/aluetta (VARK). Suomen merkittävimmät arkeologiset kohteet (VARK) tultaneen esittelemään Valtioneuvostolle 2023 MRL:n mukaisena VAT-inventointina. Lyhyesti voidaan todeta, että VARK-kohteille ja -alueille ei tule osoittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattaisivat heikentää niiden arvoja. Suunnitelmassa kerrotaan sivulla 24, että energianmurros ja ympäristövaihemaakuntakaavaan päivitetään ja täydennetään maakunnallisesti ja seudullisesti tärkeät kulttuurihistorialliset kohteet. Museovirasto pyytää lisäämään 2 (3) tähän myös valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet sitten, kun ns. VARKluettelo on käsitelty ja vahvistettu. Vaihemaakuntakaavassa tarkastellaan myös yhtenä osa-alueena virkistystä ja matkailua. Suunnitelmassa luonto- ja kulttuurimatkailua on esitelty erillisinä, mutta voitaneen kuitenkin todeta, että maakunnan monipuolinen arkeologinen kulttuuriperintö</i></p>		<p>Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet huomioidaan 2021 päivitysaineiston mukaisina. Keski-Pohjanmaan liitto huomio maakuntakaavan esityksessä VARK-kohteet ja -alueet, sillä tavalla, kun ne maakuntatasolla voidaan esittää. Arkeologinen kulttuuriperintö tullaan huomioimaan yhtenä mahdollisuutena muiden tekijöiden kanssa luontomatkoissa maakuntakaavatasolla. Myös eri maankäyttömuotojen vaikutukset toisiinsa arvioidaan.</p>

<p>sisältyy usein luontevasti myös luontomatkailuun.</p>		
---	--	--

<p>Puolustusvoimat 2. logistiikkarykmentti 3754/10.02/2023 28.4.2023</p>		
<p><i>Osallistumis- ja arviointisuunnitelman rakenteen osalta Puolustusvoimat esittää, että OAS:n luvut numeroidaan, jotta asiakirjan eri osioihin viittaaminen lausunnoissa ja muussa vuorovaikutuksessa olisi selkeää. Puolustusvoimat esittää, että maakuntakaavan lähtökohtia ja tavoitteita käsittelevään lukuun (s. 7) kirjataan maankäyttö- ja rakentamislain (MRL) 4 a § asettamat vaatimukset maanpuolustuksen toimintamahdollisuuksiin ja kehittämisedellytyksiin liittyen. Puolustusvoimien toimintamahdollisuudet ja kehittämisedellytykset tulee turvata myös terveellistä ja turvallista elinympäristöä käsittelevän valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteen perusteella Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet - alalukuun (s.7) viitaten Puolustusvoimat huomauttaa, että osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on esitetty vain "Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat" kokonaisuuteen sisältyvät</i></p>		<p>Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että Puolustusvoimien tarpeet koskien Lohtajan Vattajan aluetta huomioidaan 6. vaihemaakuntakaavassa ja niiden johdosta ollaan yhteydessä puolustusvoimiin. Keski-Pohjanmaan liitto kutsuu Puolustusvoimat MRL 66 § ja MRA 11 § mukaisesti vaihemaakuntakaavan viranomaisneuvotteluihin.</p>

<p>valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Puolustusvoimat esittää, että osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennetään esittämällä kaikki viisi valtakunnallista alueidenkäyttötavoitekokonaisuutta: Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen, Tehokas liikennejärjestelmä, Terveellinen ja turvallinen elinympäristö, Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat, Uusiutumiskykyinen energiahuolto. Lisäksi Puolustusvoimat esittää, että alueiden käytön suunnitteluun liittyviä kansainvälisiä päätöksiä sekä ilmastonmuutosta ja kasvihuonekaasuja koskevat kappaleet esitetään VAT -luvun sijaan omissa alaluvuissaan tai edellä mainittujen osioiden suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin selvennetään.</p>		
<p>Vaihemaakuntakaan pääteemat on esitetty osallistumis- ja arviointisuunnitelman sivulla 16 osiossa, jossa on käsitelty vaihemaakuntakaavan perusteena olevia selvityksiä ja suunnitelmia. Puolustusvoimat esittää, että vaihemaakuntakaavassa käsiteltävät teemat esitetään selvyyden vuoksi maakuntakaavan sisältöä käsittelevässä luvussa (s.13). Puolustusvoimat esittää, että vaihemaakuntakaavassa tehdään tarvittavilta osin päivityksiä puolustusvoimien melualueisiin ja suojavyöhykkeisiin sekä puolustusvoimien aluevarausmerkintöihin (EP Puolustusvoimien alue / EAH Puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalue). Merkintöjen päivityksen tavoitteena on, että Keski-Pohjanmaan alueidenkäytön suunnittelussa tulee huomioiduksi ne rajoitteet, joita puolustusvoimien toiminnasta aiheutuu myös puolustusvoimien alueiden ulkopuolelle. Puolustusvoimien toiminnalle aiheutuvien vaikutusten tunnistamiseksi Puolustusvoimien alueille ja niiden välittömään läheisyyteen mahdollisesti tehtävät kaavamerkinnot on tarpeen käsitellä yhdessä Puolustusvoimien kanssa. Lisäksi mm. tuulivoima-alueita suunniteltaessa on huomioitava</p>		

<p>maanpuolustuksen tarpeet. Puolustusvoimat on osallinen Keski-Pohjanmaan 6. vaihemaakuntakaavassa, osallistuu kaavan valmisteluun sekä antaa lausunnon kaavan valmisteluvaiheen aineistosta. Puolustushallinnon lausunnon kaavaehdotuksesta antaa puolustusministeriö. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitettyyn osallisten listaan (s.14) viitaten Puolustusvoimat huomauttaa, että Puolustusvoimien alueidenkäytön edunvalvonnasta Keski-Pohjanmaan alueella vastaa 2. Logistiikkarykmentti. Viranomaisyhteistyöhön viitaten (s. 14-15) Puolustusvoimat muistuttaa, että Puolustusvoimat tulee kutsua MRL 66 § ja MRA 11 § mukaisesti vaihemaakuntakaavan viranomaisneuvotteluihin.</p>		
--	--	--

<p>Rajavartiolaitoksen teknillisen osaston kiinteistöyksikkö RVL Dno-2023-905 3.5.2023</p>		
<p>Osallistumis- ja arviointisuunnitelman tavoitteet ovat selkeät ja johdonmukaiset. Yleisesti osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla ei ole vaikutusta Rajavartiolaitoksen toimintaan alueella, eikä Rajavartiolaitoksen tehtävät vaikuta maakuntakaavaan. Suunnitelmat tuulivoimasta merialueella voi sen sijaan vaikuttaa meripelastustoimintaan ja tämän osalta näemme tarpeellisena osallistua mahdollisiin tuleviin suunnitelmiin.</p>		<p>Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että merialueen (aluesuunnittelu) suunnittelu tapahtuu merialuesuunnitelman kautta, jonka yhteydessä Keski-Pohjanmaan liitto on yhteydessä Rajavartiolaitokseen.</p>

<p>Traficom</p> <p>03.05.2023, TRAFICOM/193148/04.04.05.00/2023</p>		
<p><i>Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on kuvattu selkeästi lähtökohdat maakuntakaavoituksen käynnistämiseksi, tavoitteet, osallistuminen ja vuorovaikutus, suunnitelmien laadinnan eteneminen ja aikataulu. Vaikutusten arviointi on suunnitelmassa kuvattu varsin yleisellä tasolla. Maakuntakaavalla tulisi tukea sellaista yhdyskuntarakennetta, joka mahdollistaa kestäväällä kulkutavoilla liikkumisen. Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että muun muassa matkailun ja virkistäytymisen teemassa on tärkeää liikenneväylien ohella huomioida myös liikenteen palvelut ja kestävä liikkuminen. Ne eivät näy merkintöinä kaavakartalla, mutta ne tulisi huomioida tavoitteissa, vaikutusarvioinneissa, suunnittelumääräyksissä ja kaavaselostuksessa. Tuulivoimarakentamista tarkemmin suunniteltaessa tulee ottaa huomioon myös tuulivoimaloiden vaikutukset radiojärjestelmiin. Tuulivoimaloiden on monissa tapauksissa todettu vaikuttaneen TV-vastaanoton laatuun maanpäällisissä TV-lähetysverkoissa. Tuulivoimaloilla on vaikutuksia myös matkaviestinverkkojen kentänvoimakkuuteen ja signaaliin laatuun. Tutkajärjestelmä vaatii toimiakseen riittävää etäisyyttä tuulivoimaloihin. Vastaavasti radiolinkin toiminta taas edellyttää täysin esteetöntä aluetta lähettimen ja vastaanottimen välillä. Meriliikenteen näkökulmasta merituulivoimapuistot voivat vaikuttaa mm. liikennejärjestelmän toimivuuteen, merenkulun tutkajärjestelmiin sekä merenkulun turvallisuuteen, joissa Traficomilla on keskeinen rooli. Alusliikennepalvelulain (623/2005)</i></p>		<p>Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että vaikutusten arvioinnin kuvausta tullaan syventämään osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan. Liikenteen palveluita ja kestäväan liikkumiseen liittyviä asioita lisätään tavoitteisiin, vaikutusarviointeihin, suunnittelumääräyksiin ja kaavaselostukseen tarpeen mukaan, sillä ne osaltaan sisältyvät 6. vaihemaakuntakaavan pääteemoihin. Maakuntakaavan ohjeistuksiin tullaan huomioimaan tuulivoimaloiden mahdolliset vaikutukset radiojärjestelmien toimintaan. Maakuntakaavan ohjeistuksissa tullaan mainitsemaan tutkajärjestelmien huomioimisesta tuulivoimarakentamisessa. Merialueen (aluevesi) suunnittelu tapahtuu merialue-suunnitelman kautta ja merialueeseen liittyvät asiat huomioidaan merialue-suunnitelmassa. Keski-Pohjanmaan liitto on tiiviissä yhteistyössä merenkulun viranomaisten kuin myös muiden viranomaisten kanssa niin maakuntakaavoituksessa kuin merialue-suunnittelussa.</p>

mukaisesti Traficom on toimivaltainen VTS-viranomainen. Kaikki Suomen kauppamerenkulun väylät ovat liikenteenohjauksen piirissä, jonka keskeisin havaintoväline on tutka. Tutkien häiriötön toiminta on Traficomille erityisen tärkeää, sillä se valvoo VTS-palveluntuottajaa ja tuotettavaa meritilannekuvaa sekä sen oikeellisuutta. Tuulivoimaloiden teknisen kehittymisen myötä merituulivoimapuistojen suunnittelu on laajentunut rannikon ja väyliä läheisyydestä myös ulkomerelle. Ulkomerelle suunniteltavat tuulivoimapuistot ovat lähtökohtaisesti pinta-alaltaan laajempia ja voimat kokoluokaltaan suurempia kuin rannikon tuntumaan jo toteutetut ja suunnitellut hankkeet. Laajoilla tuulivoimapuistoilla voi olla merkittäviä vaikutuksia merenkulun Keski-Pohjanmaan maakunnan alueella käyttämiin reitteihin ja Perämeren talvimerenkulun reitityksille, jotka toteutuvat kulloisenkin jäätilan mukaan. Jääolosuhteiden huomiointi ja aiempien vuosien talvimerenkulun käyttämien reittien selvittäminen on erityisen tärkeää, sillä Keski-Pohjanmaan jääolosuhteet asettavat erityisiä vaatimuksia alusten reittivalintoihin, jotka muuttuvat jäiden liikkuaessa sää- ja jääolosuhteiden mukaan.

<p><i>Keski-Pohjanmaan 6.vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainitaan tuulivoimaselvitys, joka on tehty yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan, KeskiPohjanmaan ja Pohjanmaan liittojen kesken. Selvitystyön keskeisenä tavoitteena oli tarkastella tuulivoimatuotantoon potentiaalisia uusia alueita maakuntakaavoituksen taustaksi mantereella ja merialueilla. Traficom toteaa, että suunniteltaessa merituulivoimatuotantoon soveltuvia alueita, niiden aluerajauksissa on huomioitava alueen yleiset kulkuväylät (väylät) ja niiden jatkeet, ankkurointialueet sekä merenkulun suojausamat siten, että näiden alueiden väliin jätetään vähintään Traficom ja Väyläviraston käyttämä lähtökohtainen 1,5 km:n suojaetäisyys toisiinsa. Yleiset kulkuväylät on osoitettu merenkulun käyttöön vesilain mukaisessa menettelyssä lupaviranomaisen määräyksellä, ja ne on pidettävä avoinna merenkulkua varten. Väylien esteetön käyttö edellyttää merenkululle myös vapaata kulkuyhteyttä ulkomeren ja väylän välisellä merialueella (merenkulun liikennöintialue). Ulkomerellä merituulivoimatuotantoon soveltuvia alueita kartoittaessa on huomioitava, ettei ulkomerellä sijaitse yleisiä kulkuväyliä eikä merenkulku keskity rannikon väyläliikenteen tavoin kapeille merkityille väyläalueille, vaan alusten kulkureitit määräytyvät niiden päämäärän mukaisesti. Alusten yleispiirteiset kulkureitit ovat merkitty Suomen merialuesuunnitelmaan ("merenkulun liikennöintialue"), ja ne ovat tärkeää huomioida suunniteltaessa merituulivoimatuotantoon soveltuvia alueita. Traficom ja Väyläviraston ulkomeren merenkulun liikennöintialueiden, väylien lähestymisalueiden ja tuulivoimatuotannon alueiden välinen lähtökohtainen etäisyysuusitus on 1-3 merimailia. Alueelle soveltuvan suojaetäisyyden tarkempi mitoitus on mahdollista arvioida, kun merituulivoimatuotantoon esitettävät alueet ovat merenkulun viranomaisten (Traficom ja Väylävirasto) tiedossa. Sekä väyläalueen varrella</i></p>	
--	--

<p>että ulkomerellä alusten liikennöintialueiden ja merituulivoimatuotannon alueiden välillä tarvitaan riittävää etäisyyttä turvaamaan merenkulun paikannus- ja tutkajärjestelmien ja merenkulun langattomien viestintäverkkojen häiriöttömyys sekä varmistamaan merenkulun turvallisuus. Lisäksi talvimerenkulku edellyttää etenkin ulkomerellä riittävän väljiä liikennöintialueita sekä etäisyyksiä tuulivoimalueisiin. Sujuva ja turvallinen meriliikenne niin väylillä kuin väylien ulkopuolisilla merialueilla ympäri vuoden on erityisen tärkeää Suomelle, sillä valtaosa Suomen ulkomaankaupan tavaravirroista kulkee meriteitse.</p>		
<p>Keski-Pohjanmaan maakunnan alueelliset merenkulun kulkuyhteydet kuin myös alueen läpikulkuliikenteen kulkuyhteydet satamiin on tärkeää huomioida jo kaavan valmisteluvaiheessa. Jotta merenkulun liikennöintialueet pysyvät jatkossakin mahdollisimman turvallisina ja suoraviivaisina, Traficom kehottaa kaavoittajaa huomioimaan Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan liittojen käynnissä olevat suunnitelmat etenkin merituulivoimatuotantoon suunniteltujen alueiden osalta. Myös kaavoitusalueen länsipuolelle (talusvyöhykkeelle) sijoittuvat merituulivoimasuunnitelmat ovat tärkeää huomioida selkeän kokonaiskuvan ja mahdollisten yhteisvaikutusten arvioinnin mahdollistamiseksi.</p>		

<p>Merenkulun huomiointi <i>merituulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden osalta edellyttää hyvää alkukartoitusta merenkulun olemassa olevasta infrastruktuurista, merenkulun käyttämistä reiteistä sekä tarvittaessa riittävän väljien liikennöintialueiden varaamista suunniteltujen merituulivoima-alueiden välille. Merenkulun viranomaiset antavat pyydettyessä lisätietoja merenkulun huomioimisesta Keski-Pohjanmaan liiton kaavoitustyöhön. Myös Rajavartiolaitos sekä muut alueen merelliset toimijat on tärkeää osallistaa kaavoitustyöhön mukaan mahdollisimman laajan näkemyksen saamiseksi kaavoitustyön tueksi.</i></p>		
--	--	--

<p>Metsähallitus, 9.5.2023 MH 2904/2023</p>		
<p><i>Metsähallitus näkee, että maakuntakaavoituksen tavoitteissa olisi hyvä huomioida Suomen tavoitteet tuulivoiman osuuden kasvattamiseksi Suomen energiantuotannossa. Metsähallituksen toimintaperiaatteena on, että sen hallinnassa oleville valtion alueille suunniteltavien ja rakennettavien tuulivoimahankkeiden on sijaistava maakuntakaavassa tuulivoimatuotantoon soveltuvilla alueilla. Metsähallitus pitää riittävän laajoja aluerajauksia maakuntakaavassa ilmastotavoitteiden lisäksi myös maakunnan edun mukaisena. Metsähallitus pitää myös tärkeänä, että Keski-Pohjanmaan maakuntakaava on tuuli- ja aurinkovoimatuotantoa mahdollistava, ja että aluerajaukset ovat riittävän laajoja maakuntakaavavaiheessa. Metsähallitus suosittaa laajojen aurinkoenergian tuotantoalueiden ohjaamista maakunnassa ihmistoiminnan jo voimakkaasti muokkaamille avoimille alueille. Metsähallitus toi ilmi lausunnossaan maakuntastrategiaan 2040 ja maakuntaohjelmaan 2022–2025, että niiden sisältö tulisi olla mm. luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja haittojen</i></p>		<p>Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että esitetty huomio Suomen tavoitteesta tuulivoimaosuuden kasvattamiseen energiantuotannossa lisätään osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan. Aurinkovoiman ohjaaminen jo muokatuille alueille on Keski-Pohjanmaan liiton kaavoituksen linjauksena aurinkovoimaa koskien. Yhteisvaikutusten arviointiin tullaan kiinnittämään huomiota. Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että viherrakenne sovitetaan maakuntakaavaan, jossa suurista kokonaisuuksista viherrakenteesta pyritään pitämään kiinni sekä riittävän levyisistä siirtymäkäytävistä eri viherrakennealueiden välillä.</p>

<p>ehkäisyn osalta kunnianhimoisempi.</p> <p>Maakuntaohjelmassa mainittiin, että haitallisia vaikutuksia ehkäistään pääasiallisesti hankekohtaisten vaikutusten arviointien avulla. Yksittäisissä hankkeissa voi olla vaikeaa arvioida vaikutuksia kokonaisuuteen, johon tulisi kiinnittää huomiota jo maakunnan strategiassa. Yhteisvaikutusten arviointiin on tärkeää kiinnittää huomiota nyt valmisteltavassa maakuntakaavassa. Vaihemaakuntakaavan suunnittelun pohjaksi on tehty ja tehdään monipuolisesti erilaisia selvityksiä, mm. metsäpeuraa, susikantaa ja petolintuja koskevia selvityksiä. On huomattava, että suuri osa uhanalaisesta lajistosta kärsii etenkin ympäristön pirstoutumisesta, toisin sanoen lajien käyttämien suotuisten elinympäristöjen kytkeytyneisyyden vähenemisestä. Viherverkoston säilymisen kannalta on merkittävää ajatella ympäristöä kokonaisuutena, ei erillisinä suojelualueiden saarekkeina. Viherrakenneselvityksessä ja sen tulosten tuomisessa kaavaan on tarpeen huomioida erilaisten lajien ja lajiryhmien vaatimia elinolosuhteita ja käyttäytymistä niin, että suojelualueverkosto kokonaisuutena säilyy aidosti käyttökelpoisena elinympäristönä ja saavutettavina lajeille.</p>		
--	--	--